

RECENZJA
rozprawy doktorskiej mgra Dawida Lisa
na temat: „KONTAMINACJA ŚLADÓW KRYMINALISTYCZNYCH
PODCZAS CZYNNOŚCI SŁUŻB RATUNKOWYCH
NA MIEJSCU ZDARZENIA O CHARAKTERZE PRZESTĘPCZYM”

1. Ocena wraz z uzasadnieniem, czy rozprawa doktorska prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie.

Przyjmując, że źródłem kontaminacji śladów kryminalistycznych są m.in. osoby prowadzące czynności ratunkowe na miejscu zdarzenia o charakterze przestępczym, a prawidłowo przeprowadzone oględziny miejsca zdarzenia, w tym właściwie zabezpieczony ślad kryminalistyczny stanowi nieocenione źródło wiedzy oraz może stać się podwalinami wszystkich dalszych czynności procesowych związanych ze zdarzeniem, to za zasadne należy uznać, że podjęty w rozprawie doktorskiej problem z punktu oczekiwań społecznych jest niezwykle istotny, a z naukowego punktu wymagał rozstrzygnięć, m.in. co do oceny działań wybranych służb ratunkowych na miejscu zdarzenia o charakterze przestępczym w aspekcie ich wpływu na kontaminację śladów kryminalistycznych oraz proponowania rozwiązań mających na celu ograniczenie negatywnych następstw prowadzonych czynności ratunkowych na zabezpieczanie śladów kryminalistycznych. Należy ponadto podkreślić aktualność podjętej tematyki oraz jej znaczenie dla rozwoju teorii w tym zakresie oraz praktyki stosowanych na tym polu rozwiązań. Zwłaszcza biorąc pod uwagę fakt, że na chwilę obecną brak jest badań i dostatecznych podstaw teoretycznych w tym obszarze. Stąd też recenzowana dysertacja może stanowić istotne uzupełnienie dotychczasowego stanu wiedzy w obszarze kryminalistycznego zabezpieczenia miejsca zdarzenia.

Zwrócić uwagę należy także na doświadczenie zawodowe Autora rozprawy związane z służbą w Policji, w tym obejmujące m.in. ujawnianie i zabezpieczanie śladów kryminalistycznych na miejscu zdarzenia o charakterze przestępczym. Zdobyte w ten sposób doświadczenie zawodowe pozwoliło m.in. wskazać licznych potencjalnych zagrożeń związanych z kontaminacją śladów kryminalistycznych, w tym podczas czynności służb ratunkowych. Wybór tematu rozprawy i sposób jego ujęcia nie jest zatem przypadkowy.

Praca obejmuje 362 strony, w tym 252 strony tekstu podstawowego, 13 stron bibliografii, 8 stron spisów rysunków, wykresów, tabel i zdjęć oraz 77 stron załączników. Składa się ze wstępu, czterech rozdziałów oraz zakończenia. Integralną jej część stanowi wymieniona bibliografia, a także załączniki.

Rozdział pierwszy *Podstawy metodologiczne badań* wskazuje na posiadanie przez Autora usystematyzowanej wiedzy na temat metodologii prowadzenia badań naukowych. Autor przyjął, że proces badawczy, postrzegany jako całościowy schemat działań, które podejmuje się w celu wytworzenia wiedzy, będzie się składał z kilku etapów. Stąd też w rozdziale tym został określony m.in. przedmiot badań, cele badawcze, jak również zostały sformułowane problemy badawcze oraz postawione hipotezy robocze. Ponadto przedstawiono organizację badań i charakterystykę próby badawczej oraz zastosowane w trakcie procesu badawczego, metody, techniki i narzędzia badawcze.

Część merytoryczną pracy rozpoczyna rozdział drugi *Determinanty kontaminacji wybranych śladów kryminalistycznych*, w którym Doktorant przedstawił genezę i rozwój kryminalistyki, zdefiniował pojęcia związane ze śladami kryminalistycznymi, a także wskazał metody ujawniania i zabezpieczania wybranych śladów kryminalistycznych. W dalszej części Doktorant dokonał szczegółowej analizy zjawiska kontaminacji śladów kryminalistycznych, ze zwróceniem szczególnej uwagi na charakterystykę poszczególnych przyczyn kontaminacji śladów.

Rozdział trzeci *Czynności wybranych służb ratunkowych na miejscu zdarzenia o charakterze przestępczym* Autor rozpoczyna od przedstawienia istoty czynności dochodzeniowo-śledczych na miejscu zdarzenia o charakterze przestępczym, w tym oględzin miejsca zdarzenia oraz ich podstawowych celów. Następnie Autor dokonał

analizy czynności ratunkowych na miejscu zdarzenia prowadzonych przez funkcjonariuszy straży pożarnej oraz zespoły ratownictwa medycznego, przybliżając problematykę kontaminacji śladów kryminalistycznych w aspekcie czynności wykonywanych przez służby ratunkowe na miejscu zdarzenia. Rozdział ten zawiera również analizę procedur postępowania pod kątem możliwego ich wpływu na ślady kryminalistyczne oraz analizę systemu szkolenia służb ratunkowych w aspekcie czynności dochodzeniowo-śledczych prowadzonych na miejscu zdarzenia.

W ostatnim rozdziale, rozdziale czwartym *Propozycja procedur postępowania służb ratunkowych na miejscu zdarzenia o charakterze przestępczym*, zawierającym wyniki badań empirycznych, zostały sformułowane wnioski będące efektem przeprowadzonych autorskich badań naukowych. Doktorant zaprezentował wyniki w zakresie opracowania procedury postępowania służb ratunkowych na miejscu zdarzenia o charakterze przestępczym, w ramach których zaproponował kwestionariusz z wykonanych czynności służb ratunkowych. Dopełnieniem wyników przeprowadzonych badań naukowych jest propozycja szkolenia dla służb ratunkowych, mającego na celu uzyskanie przez nich wiedzy, związanej z możliwością zminimalizowania zjawiska kontaminacji śladów kryminalistycznych na miejscu zdarzenia o charakterze przestępczym. Doktorant przedstawił również projekt broszury informacyjnej dla uczestników szkolenia, która w przystępny sposób wskazuje na zasady postępowania służb ratunkowych na miejscu zdarzenia o charakterze przestępczym.

W *Zakończeniu* Doktorant odnosi się do sformułowanych problemów badawczych oraz postawionych do nich hipotez, osiągając przy tym założony cel oraz weryfikując pozytywnie elementy głównej hipotezy. Należy zaznaczyć, że w wyniku przeprowadzonych badań naukowych zostały opracowane wnioski, będące kolejnym krokiem w dziedzinie pozyskania wiedzy użytecznej i naukowej, pozwalającej na wykorzystanie rezultatów badań w praktycznej działalności służb ratunkowych.

Podsumowując, oceniając ogólną wiedzę teoretyczną osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie, w oparciu o dokonaną przez Doktoranta analizę literatury stwierdzam, że rozprawa doktorska mgra Dawida Lisa prezentuje specjalistyczną wiedzę teoretyczną w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie.

W trakcie rozprawy proszę o przedstawienie zależności między pojęciami „służby ratunkowe” a „służby ratownicze” oraz wskazanie przypadków nanoszenia, kontaminacji i niszczenia śladów kryminalistycznych przez służby ratownicze na miejscu zdarzenia o charakterze przestępczym, jeżeli takowe miały miejsce. Ponadto, czy zdaniem Doktoranta zasadnym byłoby wdrożenie wniosków z przeprowadzonych badań naukowych w działania służb ratowniczych?

2. Ocena wraz z uzasadnieniem, czy rozprawa doktorska wykazuje umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej przez osobę ubiegającą się o nadanie stopnia doktora.

W procesie poznania naukowego istotne jest właściwe określenie procedury badawczej. Wymagane jest zatem zidentyfikowanie sytuacji problemowej, przedmiotu badań, postawienie problemów badawczych i hipotez roboczych, a także określenie celu poznania naukowego. W recenzowanej rozprawie Doktorant do rozstrzygnięcia problemu zastosował metodę naukową, której główne składniki dostrzega się w opisie procedury badawczej zawartej w rozdziale pierwszym *Podstawy metodologiczne badań*.

W procesie badań Doktorant określił przedmiot, cele badawcze i problemy badawcze, poprzedzając ich sformułowanie przedstawieniem sytuacji problemowej. Doktorant dla osiągnięcia założonego celu rozprawy oraz właściwego przeprowadzenia badań sformułował główny problem badawczy o następującej treści: „Jakie rozwiązania powinny zostać wdrożone przez służby ratunkowe w celu ograniczenia zjawiska kontaminacji śladów kryminalistycznych na miejscu zdarzenia o charakterze przestępczym?” Ponadto zasadnie uznał, że rozwiązanie głównego problemu badawczego wymaga rozwiązania problemów szczegółowych. Za prawidłowo określoną należy uznać główną hipotezę roboczą. Jednocześnie hipotezy szczegółowe zostały postawione w oparciu o problemy szczegółowe, zatem nastąpiła korespondencja problemów szczegółowych z hipotezami szczegółowymi.

W trakcie procesu badawczego Autor zastosował zarówno teoretyczne, jak i empiryczne metody badawcze. Teoretyczne metody badawcze posłużyły głównie do przygotowania rozdziałów drugiego i trzeciego, w których kluczową rolę odegrała metoda analizy i krytyki piśmiennictwa oraz analiza aktów prawnych. Cenny materiał

badawczy wniosły do rozprawy wyniki badań z wykorzystaniem empirycznych metod badawczych, m.in. z wykorzystaniem metody sondażu diagnostycznego w postaci techniki ankiety oraz techniki wywiadu z ekspertami.

Badania naukowe w formie techniki ankiety, z wykorzystaniem narzędzia badawczego w postaci kwestionariusza ankiety, zostały przeprowadzone wśród przedstawicieli służb ratunkowych oraz funkcjonariuszy uczestniczących w czynnościach dochodzeniowo-śledczych, celem zebrania opinii na temat wiedzy kryminalistycznej oraz świadomości dopuszczenia się kontaminacji śladów na miejscu zdarzenia o charakterze przestępczym. Z kolei badania naukowe w formie techniki wywiadu z ekspertami, z wykorzystaniem narzędzia badawczego w postaci kwestionariusza wywiadu, zostały przeprowadzone wśród ekspertów wybranych służb ratunkowych. Ważną rolę w procesie badawczym odegrała również metoda obserwacji, z wykorzystaniem narzędzia badawczego w postaci arkusza obserwacji, polegająca na obserwacji zarówno ćwiczeń wybranych służb ratunkowych, zwracając szczególną uwagę na kwestie dotyczące późniejszych czynności dochodzeniowo-śledczych, jak i obserwacji wybranych oględzin miejsca zdarzenia, gdzie uprzednio zostały przeprowadzone czynności przez służby ratunkowe.

W ocenie recenzenta, w kontekście posiadania przez Doktoranta umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowej, na szczególną uwagę zasługuje podrozdział 1.5 *Organizacja badań i charakterystyka próby badawczej*, w którym Doktorant przedstawił przebieg procesu badawczego oraz dokonał uzasadnienia doboru grupy badawczej wraz z jej szczegółową charakterystyką.

Zaznaczyć należy, że Doktorant potwierdził znajomość problematyki, stanowiącej przedmiot badań oraz nabył umiejętności samodzielnego redagowania tekstu naukowego. Posiada również umiejętność dostrzegania i formułowania problemów naukowych, ich przyczyn i skutków.

Podsumowując, Doktorant poprawnie skonstruował warstwę metodologiczną dysertacji, co wskazuje na umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej przez mgra Dawida Lisa.

3. Ocena wraz z uzasadnieniem, czy rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, oryginalne rozwiązanie w zakresie zastosowania wyników własnych badań naukowych w sferze gospodarczej lub społecznej.

Przeprowadzone przez Doktoranta badania empiryczne wykazały lukę pomiędzy działaniami służb ratunkowych a późniejszymi czynnościami prowadzącymi do ustalenia przebiegu i ujawnienia sprawcy zdarzenia. Ponadto wykazały, że służby ratunkowe nie posiadają odpowiednich szkoleń dotyczących kryminalistycznych czynności rozpoczynających się po zakończeniu działań ratunkowych, co przekłada się na brak świadomości co do wpływu zacierania, nanoszenia i kontaminacji śladów kryminalistycznych na czynności procesowe. Uzyskane wyniki badań pozwoliły m.in. na zaproponowanie procedury postępowania służb ratunkowych na miejscu zdarzenia o charakterze przestępczym oraz tematyki szkolenia dla służb ratunkowych w zakresie zapobiegania kontaminacji śladów kryminalistycznych podczas wykonywania czynności na miejscu zdarzenia o charakterze przestępczym. Mając na uwadze powyższe, za najbardziej wartościowy materiał recenzowanej rozprawy zasadne jest uznać rozdział czwarty *Propozycja procedur postępowania służb ratunkowych na miejscu zdarzenia o charakterze przestępczym*, który stanowi prezentację wyników badań uzyskanych z wykorzystaniem metody sondażu diagnostycznego w postaci techniki ankiety oraz techniki wywiadu z ekspertami, uzupełnioną wynikami badań otrzymanych z zastosowaniem metody obserwacji, o czym było szerzej w punkcie drugim niniejszej recenzji.

W efekcie podjętego trudu naukowego Doktorant osiągnął założone cele badawcze, tzn. zaproponował, w oparciu o uzyskane wyniki badań naukowych, procedurę zasad postępowania służb ratunkowych wraz z kwestionariuszem z wykonanych przez nie czynności na miejscu zdarzenia o charakterze przestępczym. Uzupełnieniem proponowanych rozwiązań jest przedstawiony projekt szkolenia służb ratunkowych dotyczący zapobiegania kontaminacji śladów kryminalistycznych podczas wykonywania czynności na miejscu zdarzenia o charakterze przestępczym.

Rozprawę doktorską Pana mgra Dawida Lisa, stanowiącą indywidualny dorobek Autora, w której pomyślnie został rozwiązany złożony problem naukowy, zaliczam do wartościowych opracowań o charakterze teoretyczno – empirycznym. Jednocześnie należy wskazać, że rozprawa, z uwagi na charakter rozpatrywanego problemu, wnosi nowe elementy w sferze społecznej w zakresie możliwości wykorzystania rezultatów badań, w postaci zaproponowanej procedury w sprawie zasad postępowania służb ratunkowych na miejscu zdarzenia o charakterze przestępczym oraz kwestionariusza wykonanych czynności służb ratunkowych na miejscu zdarzenia o charakterze przestępczym, w praktycznej działalności służb ratunkowych. Ponadto wyniki badań mogą posłużyć do organizacji szkoleń skierowanych do służb ratunkowych celem zwiększenia ich wiedzy w zakresie zasad zachowania się na miejscu zdarzenia o charakterze przestępczym.

4. Wniosek końcowy

Rozprawa doktorska Pana mgra Dawida Lisa na temat: „Kontaminacja śladów kryminalistycznych podczas czynności służb ratunkowych na miejscu zdarzenia o charakterze przestępczym”:

- prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną mgra Dawida Lisa w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie,
- wykazuje umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej przez mgra Dawida Lisa,
- stanowi oryginalne rozwiązanie w zakresie zastosowania wyników własnych badań naukowych w sferze społecznej.

Wnoszę zatem o przyjęcie rozprawy doktorskiej Pana mgra Dawida Lisa i dopuszczenie jej do publicznej obrony.

Robert Solo